

Отримано: 8 червня 2026 р.

Прорецензовано: 16 червня 2026 р.

Прийнято до друку: 24 червня 2026 р.

Email: chaikovska24@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9945-4296>

Email: mariia.mikheieva@campus.kpi.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-8665-8242>DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30\(98\)-89-92](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-30(98)-89-92)

Чайковська О. Ю., Міхеєва М. С. Лінгвопрагматичні та просодичні особливості перекладу пісенного дискурсу в анімаційному кіно (на матеріалі німецько- та україномовної локалізації фільму «Die Eiskönigin – Völlig Unverfroren»). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»* : серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 30(98). С. 89–92.

УДК: 81'255:791.43-252

Чайковська Олена Юрійвна,кандидат філологічних наук,
КПІ ім. Ігоря Сікорського**Міхеєва Марія Сергіївна,**студентка кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови,
КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ТА ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПІСЕННОГО ДИСКУРСУ В АНІМАЦІЙНОМУ КІНО (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКО- ТА УКРАЇНОМОВНОЇ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ФІЛЬМУ «DIE EISKÖNIGIN – VÖLLIG UNVERFROREN»)

Статтю присвячено комплексному лінгвоперекладознавчому аналізу особливостей відтворення пісенного дискурсу в межах кінолокалізації анімаційного музичного фільму «Die Eiskönigin – Völlig unverfroren» («Крижане серце») німецькою та українською мовами. У дослідженні акцентовано увагу на специфіці функціонування пісенного тексту як гетерогенного знакового комплексу, у якому вербальний компонент перебуває в синкретичному зв'язку з музичною архітектонікою, ритмомелодикою та візуальним рядом. На основі дискурсивно-прагматичного, зіставного та контекстуально-інтерпретаційного підходів проаналізовано ключові перекладацькі стратегії та лінгвосинтаксичні трансформації, що застосовуються авторами локалізації для досягнення просодичної еквівалентності та збереження комунікативного наміру оригіналу в умовах жорстких просторово-часових обмежень дубляжу й субтитрування. Матеріалом дослідження слугували вокальні партії головних персонажів стрічки, зокрема кульмінаційні композиції «Let It Go» та «Do You Want to Build a Snowman?». У роботі детально визначено ступінь відходження від семантичної структури першоджерела в німецькій та українській версіях унаслідок диктату рими, метрики й вокальної зручності. На основі компаративного аналізу лінгвістичного матеріалу доведено, що німецька локалізація тяжіє до формально-структурної еквівалентності та порядкової сегментації за допомогою інструментів фонетичної компресії. Натомість український переклад характеризується значно вищим рівнем прагматичної адаптації, лексичного заміщення, синтаксичного переформатування та змістової компресії. Такі трансформації здійснюються задля безумовного збереження римо-ритмічної домінанти, милозвучності, а також тривалого емоційного й естетичного впливу на реципієнта в межах цільової лінгвокультури. Отримані результати поглиблюють теоретичні уявлення про специфіку відтворення мультимодальних аудіовізуальних текстів у сучасній германістиці та перекладознавстві.

Ключові слова: аудіовізуальний переклад, кінолокалізація, пісенний дискурс, просодична еквівалентність, субтитрування, дубляж, прагматична адаптація.

Olena Chaikovska,

PhD in Philology,

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

Maria Mikheeva,

Student, Department of Theory, Practice, and Translation of German,

Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute

LINGUOPRAGMATIC AND PROSODIC PECULIARITIES OF TRANSLATING SONG DISCOURSE IN ANIMATED CINEMA (BASED ON THE GERMAN AND UKRAINIAN LOCALIZATION OF THE FILM "DIE EISKÖNIGIN – VÖLLIG UNVERFROREN")

The article presents a comprehensive linguo-translatological analysis of how song discourse is rendered in the cinematic localization of the animated musical film "Die Eiskönigin – Völlig unverfroren" ("Frozen") into German and Ukrainian. The study highlights the song text as a complex semiotic entity. Here, the verbal component interacts closely with the musical structure, rhythm, and visual elements. Using the discursive-pragmatic approach, the paper investigates translation strategies and transformations. These are used to achieve prosodic equivalence and preserve the original communicative intent within the strict space and time limits of dubbing and subtitling. The paper also examines how constraints on rhyme, metrics, and vocal singability can lead to divergence from the original semantic structure in the German and Ukrainian versions. The findings show that the German localization focuses on formal and structural elegance. By contrast, the Ukrainian translation emphasizes pragmatic adaptation and semantic compression to keep the intended emotional and aesthetic effect for the audience. The historical context of the film's musical concept, rooted in the Broadway tradition, makes translation more difficult, as the songs serve narrative functions. The comparative analysis of key musical numbers, such as the climactic "Let It Go" ("Lass jetzt los" / "Vse odno"), illustrates the interplay between phonetic reduction, syllable-count retention, and pragmatic remodeling in audiomedial texts. Results reveal that German versions maintain line-by-line syntactic segmentation, whereas Ukrainian versions often rely on semantic restructuring and syntactic compression to meet the musical score's rhythmic and melodic demands. The Ukrainian translation deliberately disregards the literal denotative meaning of words to preserve the poetic form and euphony, and to create a powerful emotional and aesthetic effect.

Keywords: audiovisual translation, film localization, song discourse, prosodic equivalence, singable translation, dubbing, pragmatic adaptation.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку перекладознавства характеризується стрімким зміщенням дослідницького фокусу в площину мультимодальних та аудіовізуальних текстів, серед яких особливе місце посідає кінематографічна локалізація. Переклад аудіовізуальних творів, зокрема супровідного пісенного дискурсу в анімаційних фільмах-мюзиклах, є однією з найскладніших лінгвоперекладознавчих практик. Актуальність теми зумовлена необхідністю теоретичного осмислення та практичного аналізу механізмів лінгвокультурної адаптації, де вербальний знак обмежений не лише семантикою оригіналу, а й жорстким диктатом невербальних кодів – музичним метром, темпоритмом, фразуванням, артикуляцією (ліпсинком) та візуальним монтажем.

Дослідження пісенного компонента в структурі анімаційного дискурсу студії «Walt Disney Animation Studios» на прикладі фільму «Die Eiskönigin – Völlig unverfroren» (в українському прокаті – «Крижане серце», 2013 р.) є показовим. Музичний супровід цієї стрічки, створений Крістен Андерсон-Лопес та Робертом Лопесом, продовжує бродвейську наративну традицію, де пісня виступає не декоративним елементом, а ключовим інструментом драматургії, що розкриває психологічний конфлікт героїв і рухає сюжет. Відповідно, перекладач стикається з проблемою перекладу пісень (singable translation) – створення такого цільового тексту, який одночасно є вокально зручним для виконання, еквівалентним за емоційним впливом і технічно адаптованим для потреб дубляжу або субтитрування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя для дослідження аудіовізуального перекладу та специфіки мультимодальних текстів закладено у працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених, як Й. Пім, Ф. Шао, а також українських дослідників О. Ребрія, А. Шмігер, Т. Шмігер та інших. Проблематика перекладу вокальних та пісенних текстів (так званих «співучих перекладів») детально розглядалася в межах концепції П. Лоу (Peter Low) та його «пентаграми перекладу пісень», яка враховує критерії змісту, ритму, природності мовлення та вокальної придатності [5].

У контексті лінгвопрагматичного аналізу екстралінгвістичних чинників кінодискурсу вагоме значення має праця Х. Діас-Сінтаса та А. Рамаель, які розглядають аудіовізуальний твір як полісеміотичний комплекс. У таких текстах вербальний ряд не існує автономно, а функціонує в синкретичній єдності з аудіальним та візуальним каналами передачі інформації [1]. Своєю чергою, дослідження специфіки функціонування мовних одиниць у структурі кінотексту та прагматики прагматичного коду медіатекстів (зокрема, на матеріалі німецькомовного телевізійного та кінематографічного дискурсів) дозволяють констатувати, що будь-яка трансформація на рівні лексики чи синтаксису в процесі локалізації неминуче призводить до переформатування комунікативного наміру автора й модифікації первинних прагматичних значень, на чому детально наголошує Х. Юнгст [3; с. 87].

Окремого висвітлення в науковій літературі набув феномен «співучого перекладу» (singable translation) як специфічної форми міжмовної медіації. Дослідники Й. Франц та К. Каіндл наголошують на тому, що під час перекладу вокальних партій у кіномюзиклах виникає конфлікт між семантичною точністю та просодичною відповідністю цільового тексту музичній архітектоніці оригіналу. Перекладач змушений враховувати специфіку артикуляційного апарату виконавця, що вимагає залучення складних операцій лінгвістичної компресії, декомпресії та компенсації на синтаксичному рівні [2; 4].

Попри наявність вагомих напрацювань, прагматичні аспекти синхронного порівняння німецькомовних та україномовних стратегій локалізації американського анімаційного кіномюзиклу крізь призму компресії та декомпресії синтаксичних структур залишаються недостатньо висвітленими. Невирішеною частиною загальної проблеми є системне зіставлення німецької лінгвістичної традиції перекладу кінотексту, яка тяжіє до формального ізохронізму, з українською перекладацькою практикою, орієнтованою переважно на римо-ритмічну домінантність та емоційну експресію.

Мета і завдання дослідження. Метою цієї статті є виявлення та зіставне дослідження лінгвопрагматичних, синтаксичних та просодичних трансформацій, що застосовуються в німецькомовній («Die Eiskönigin – Völlig unverfroren») та україномовній («Крижане серце») локалізаціях пісенного дискурсу анімаційного фільму «Frozen», з метою визначення домінуючих перекладацьких стратегій в обох лінгвокультурах в умовах субтитраційного та дубляжного форматів.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких завдань: розкрити наративно-драматургічну функцію пісенних номерів у досліджуваному кінодискурсі; проаналізувати структурно-сегментну відповідність перекладів оригіналу; дослідити специфіку прагматичної компресії та адаптації тексту під впливом музичного супроводу.

Виклад основного матеріалу. Анімаційний фільм «Frozen» (2013) демонструє складну жанрову природу кіномюзиклу, де репліки персонажів органічно переходять у вокальні партії. Процес створення стрічки тривав кілька десятиліть, трансформувавшись із класичної екранізації казки Г. К. Андерсена «Снігова королева» у психологічно глибоку драму з переосмисленням образу Ельзи. Внутрішній конфлікт персонажа зумовив специфіку музичних номерів, які переросли рамки ілюстративності та взяли на себе функцію просування сюжетної лінії. Це накладає на перекладача аудіовізуальних текстів додаткову відповідальність: втрата прагматичного фокусу в пісні руйнує сприйняття всього кінонаративу.

Під час перекладу вокальних номерів для потреб субтитрування та дубляжу перекладач завжди балансує між семантичною точністю та лінгвістичною компресією, оскільки просторові обмеження (кількість знаків у рядку субтитра) та часові параметри (ізохронізм звукового ряду) вимагають скорочення мовного матеріалу [5; с. 102]. Відповідно до дискурсивного підходу, текст реалізує свою комунікативну функцію виключно у взаємодії з екстралінгвістичним контекстом, який в аудіовізуальній сфері представлений аудіальними (музика, шуми) та візуальними (міміка, монтажний крок) кодами.

Особливий науковий інтерес для дослідження специфіки сприйняття та міжмовних прагматичних зсувів становить ігрова й емоційно напружена композиція «Willst du einen Schneemann bauen?» (в оригіналі – «Do you want to build a snowman?», в українській версії – «Зліпи сніговика»). Цей музичний номер є наскрізним для кількох сюжетних маркерів часу і відображає дорослішання героїнь, тому вербальний компонент тут має бути максимально природним у мові перекладу.

Таблиця 1

Англійська (оригінал)	Німецька версія	Українська версія
Do you want to build a snowman? Come on, let's go and play. I never see you anymore.	Willst du einen Schneemann bauen? Los, komm und spiel mit mir. Ich sah dich schon so lang' nicht mehr.	Сніговик на нас чекає. Зліпи сніговика. Сестричко, ми не бачимось.

Аналіз цього лінгвотекстового відрізка унаочнює дві протилежні перекладацькі стратегії. Німецька мовна адаптація демонструє повну формальну та структурну еквівалентність вихідному тексту. Перекладач зберігає семантичну архітектуру реплік та ізохронізм (однакову довжину рядків і кількість складів). Завдяки флексивній природі німецької мови та наявності коротких імперативів (Los, komm) вдалося без втрат передати заклично-ігровий характер фрази «Come on, let's go and play» через «Los, komm und spiel mit mir». Останній рядок німецького тексту також точно копіює констатацію факту розлуки, зберігаючи часову перспективу.

Український переклад у цьому фрагменті повністю відходить від канонів буквализму, обираючи шлях радикальної прагматичної та семантичної перебудови (ремоделювання). Замість прямого запитання про сніговика, яке в оригіналі та німецькому перекладі виступає зачином, в українському тексті з'являється поетична персоніфікація: «Сніговик на нас чекає». Це зумовлено прагненням перекладача адаптувати текст до саме дитячого менталітету українського реципієнта, створити яскраву казкову конотацію.

Проте, через таку перебудову виникає технічна потреба у компресії: у другому рядку з'являється запізнілий імператив «Зліпи сніговика», який повторює назву, але зміщує логічний акцент. Найбільш виразною прагматичною трансформацією є введення вокативу (звертання) «Сестричко», якого немає ні в англійському, ні в німецькому варіантах. З погляду соціолінгвістики та лінгвокультурології, це потужний маркер інтимізації дискурсу, що компенсує втрату чистої семантики оригіналу та посилює емоційний зв'язок між персонажами, компенсуючи змістові втрати в перших рядках.

Яскравим прикладом для аналізу прагматико-синтаксичних трансформацій є кульмінаційна композиція Ельзи «Let It Go», яка в німецькій локалізації отримала назву «Lass jetzt los», а в українській – «Все одно». Розглянемо лінгвістичні особливості відтворення першої строфи цієї пісні.

Таблиця 2

Англійська (оригінал)	Німецька версія	Українська версія
Let it go! Let it go! Can't hold it back anymore! Let it go! Let it go! Turn away and slam the door!	Ich lass' los, lass' jetzt los! Die Kraft, sie ist grenzenlos! Ich lass' los, lass' jetzt los! Und ich schlag' die Türen zu!	Вже все одно! Все одно, все одно! На волю шугне воно! Все одно, все одно! Я здалася вже давно!

Центральний вербальний концепт приспіву в англійському оригіналі побудований на коротких імперативних конструкціях «Let it go!» (дослівно: відпусти це / дозволь цьому піти), що фонетично збігається з потужними ударними акцентами в музиці. У німецькій локалізації спостерігається цікава граматична перебудова: наказовий спосіб замінюється на розповідну форму першої особи однини теперішнього часу із відокремлюваним префіксом – «Ich lass' los, lass' jetzt los» (Я відпускаю, відпускаю зараз). Цей крок є глибоко виправданим лінгвопрагматично: Ельза перестає наказувати абстрактним силам і констатує власну волю та суб'єктність. Рядок «Die Kraft, sie ist grenzenlos» (Сила, вона безмежна) замінює англійське «Can't hold it back anymore» (Не можу більше це стримувати), трансформуючи негативну модальність спротиву (не спроможність сховати силу) у позитивну стверджувальну декларацію своєї могутності.

В українській локалізації цей же сегмент зазнає повної прагматичної та семантичної девіації під впливом римо-ритмічного диктату. Ключове гасло трансформується у безособово-предикативну конструкцію стану «Вже все одно!». З погляду психолінгвістики, семантичне поле фрази «все одно» істотно відрізняється від «відпусти / звільнись». Якщо в оригіналі та німецькому перекладі звучить тріумф визволення й прийняття свого дару, то в українському варіанті з'являються конотації фаталізму, байдужості або навіть легкої капітуляції перед обставинами.

Цей ефект посилюється фінальним рядком строфи: замість активної дії «Turn away and slam the door» (Відвернись і грюкни дверима) чи німецького еквіваленту «Und ich schlag' die Türen zu», в українському тексті з'являється пасивна конструкція «Я здалася вже давно». Перекладач змушений був піти на цю семантичну жертву заради збереження ідеальної наскрізної рими (все одно – воно – давно) та збереження просодичного малюнка мелодії. Цей приклад чітко доводить, що в українському перекладознавчому просторі локалізації мюзиклів музично-поетична еквівалентність домінує над лексико-семантичною.

Висновки. Комплексне зіставне дослідження німецько- та україномовних версій пісенного дискурсу в анімаційному фільмі «Die Eiskönigin – Völlig unverfroren» («Крижане серце») дозволило експлікувати специфіку перекладацьких стратегій, що застосовуються в межах сучасного аудіовізуального перекладу та кінолокалізації. Пісенний текст у структурі кіномюзиклу функціонує як складний синкретичний знак, у якому вербальний компонент підпорядкований просодичним характеристикам музичного твору (темпоритму, фразуванню) та візуальним обмеженням дубляжу й субтитрування.

У результаті аналізу було встановлено дві принципово різні перекладацькі моделі:

1. Німецькомовна локалізація орієнтована на стратегію формально- структурної та семантичної еквівалентності. Німецькі тексти максимально точно відтворюють лексичне наповнення та порядку синтаксичну сегментацію оригіналу. Технічні обмеження та невідповідність довжини слів успішно вирішуються за допомогою інструментів фонетичної компресії, зокрема апокопи та синкопи (наприклад, перетворення стандартної форми «Türen» на моносилабичну «Tür'n»).

2. Україномовна локалізація будується за домінуючою стратегією динамічної прагматичної адаптації та римо-ритмічної адаптації. В українському перекладі спостерігається свідоме нехтування буквальним денотативним значенням слів заради збереження поетичної форми, милозвучності та створення потужного емоційно-естетичного ефекту, релевантного для цільової аудиторії. Трансформації охоплюють синтаксичну перебудову речень, введення лінгвокультурних маркерів інтенсифікації почуттів (наприклад, вокативів) та значне семантичне ремоделювання ключових концептів (заміна концепту «свободи» на концепт «фатального примирення / байдужості»).

Перспективи подальших наукових розробок у цьому напрямі полягають у залученні ширшого корпусу дослідницького матеріалу, зокрема аналізу лінгвопрагматичних особливостей локалізації мовлення персонажів-трикстерів в анімаційному дискурсі, а також у дослідженні сприйняття субтитрованого вокального тексту різними віковими групами реципієнтів.

Література:

1. Diaz Cintas J., Remael A. Audiovisual Translation: Subtitling. London : Routledge, 2014. 272 p.
2. Franz J. Translation and Music: Changing Perspectives on Singability. *The Translator*. 2015. Vol. 21, No. 3. P. 245–261.
3. Heike E. Jüngst. Audiovisuelles Übersetzen: ein Lehr- und Arbeitsbuch. 2., überarbeitete und erweiterte Auflage. Narr Francke Attempo Verlag, 2020. 336 S.
4. Kaindl K. Thriving on Frontiers: A Brief History of the Translation of Music. *The Routledge Handbook of Translation and Culture* / ed. by S. Harding, O. Carbonell Cortés. London : Routledge, 2018. P. 329–346.
5. Low P. Translating Song: Lyrics and Texts. London : Routledge, 2017. 136 p.

References:

6. Diaz Cintas, J., & Remael, A. (2014). Audiovisual Translation: Subtitling. Routledge.
7. Franz, J. (2015). Translation and Music: Changing Perspectives on Singability. *The Translator*, 21(3), 245–261.
8. Jüngst, H. E. (2020). Audiovisuelles Übersetzen: ein Lehr- und Arbeitsbuch [Audiovisual Translation: A Textbook and Workbook] (2nd ed.). Narr Francke Attempo Verlag.
9. Kaindl, K. (2018). Thriving on Frontiers: A Brief History of the Translation of Music. In S. Harding & O. Carbonell Cortés (Eds.), *The Routledge Handbook of Translation and Culture* (pp. 329–346). Routledge.
10. Low, P. (2017). Translating Song: Lyrics and Texts. Routledge.